

**Плани семінарських занять з курсу
„Конституційно-процесуальне право
України”**

ЛЬВІВ 2007

Л.В.Бориславський, О.Ю.Ревер, Н.В.Янюк.

Конституційно-процесуальне право України. Плани семінарських занять для студентів юридичного факультету – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету ім..І.Франка. - 2006

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права Львівського національного університету ім..І.Франка.

Протокол № 7 від 16 січня 2006р.

Тема1:**Конституційно-процесуальне право України як галузь права, наука та навчальна дисципліна (4год.)**

Питання для обговорення:

Заняття 1.

1. Поняття і предмет конституційно-процесуального права як галузі права. Місце конституційно-процесуального права в системі права України. Метод конституційного регулювання.
2. Конституційно-процесуальні норми, їх особливості та класифікація. Відмінності норм конституційно-процесуального права від норм матеріального права та процесуальних норм інших галузей права. Проблеми реалізації конституційно-процесуальних норм.
3. Конституційно-процесуальні відносини: поняття та зміст, суб'єкти та об'єкти. Юридичні факти.
4. Джерела конституційно-процесуального права, їх оцінка та правова характеристика.

Заняття 2.

1. Конституційно-процесуальне право як наука: становлення і розвиток. Методологія, джерела та завдання науки конституційно-процесуального права.
2. Процедура в конституційно-процесуальному праві.
3. Стадійність в конституційно-процесуальному праві.
4. Конституційно-процесуальні строки: поняття, види, початок і перебіг.
5. Докази в конституційно-процесуальному праві.
6. Конституційно-процесуальне право України як навчальна дисципліна.

Виконати письмово:

1. Назвіть номери статей Конституції України, які містять конституційно-процесуальні норми (свою відповідь обґрунтуйте).
2. Наведіть приклади конституційних процедур, що регулюються статтями Конституції України.
3. Користуючись Конституцією України та Законом України “Про вибори Президента України”:
 - а) проаналізуйте структуру конституційно-процесуальної норми та прокласифікуйте її за різними ознаками (не менше 3 норм);

б) наведіть приклади конституційно-процесуальних правовідношень, визначте суб'єкти, об'єкт, зміст правовідносин та наведіть юридичні факти, які зумовлюють виникнення, зміну чи припинення цих право відношень (не менше 3)

4. Визначте, які відносини регулюються нормами конституційно-процесуального права:

- 1) вчинення дисциплінарного проступку;
- 2) встановлення місцевих податків і зборів;
- 3) формування депутатських груп;
- 4) здійснення державного контролю за органами виконавчої влади;
- 5) здійснення парламентського контролю за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- 6) правовий статус іноземців в Україні;
- 7) здійснення конституційної юрисдикції;
- 8) правовий статус політичних партій;
- 9) реєстрація політичних партій як суб'єктів виборчого процесу;
- 10) форми діяльності органів місцевого самоврядування.

5. З Конституції і законів України назвіть по два приклади конституційно-процесуальних строків, які обчислюються: 1) роками; 2) місяцями; 3) днями.

6. Назвіть по два приклади конституційно-процесуальних норм, які діють у:

- 1) правотворчій сфері; 2) правозастосовчій сфері; 3) правоохоронній сфері.

Законодавство і література:

1. Конституція України. – К., 2006.
2. Бориславський Л.В. Державно-процесуальні строки: поняття, види. В кн. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. Матеріали 2 регіональної конференції. Л., 1996.
3. Бориславський Л.В. Форми реалізації конституційно-правових норм. Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія юридична. Вип.35, Л.2000, с.176 – 179.
4. Горшенев В.М. О природе процессуального права. Правоведение. 1974, №2.
5. Додин Е.В. Доказательства в административном процессе. – М., 1973.
6. Лисенков С.Л. Основы конституційного процесуального права України. – К.: Форум, 2005.
7. Лучин В.О. Конституционные нормы и правоотношения.- М., 1997.

8. Лукьянова Е.Г. Теория процессуального права. М.: Норма, 2003.
9. Основин В.С. Процессуальные отношения в советском праве // Советское государство и право. – 1982. - №8.
10. Перепелюк В. Конституційні процедури. Державно-процесуальне право: Навчальний посібник.- Чернівці: Рута, 2004. – с. 8 –61.
11. Протасов В.Н. Юридическая процедура. – М.: Юр.лит., 1991.
12. Рабинович П.М. Поняття процесуального права та його місце в структурі права України // Адвокат. – 2004. - №8.
13. Саков В.Б. Юридические факты в советском праве. – М., 1984.
14. Саликов М.С. Конституционно-процесуальное право как наука, отрасль права и учебная дисциплина // Государство и право. – 2000.- №4.

**Тема 2:
Державотворчий процес в Україні (2год.)**

Питання для обговорення:

1. Припинення діяльності Союзу РСР та проголошення незалежності були ми союзними республіками.
2. Прийняття Декларації про державний суверенітет України та Акту проголошення незалежності України.
3. Діяльність органів України по реалізації положень Декларації про державний суверенітет України. Прийняття Конституції України.
4. Державотворчий процес в Україні: поняття, принципи, стадії державотворення. Суб'єкт державотворення.
5. Міжнародно-правові вимоги, умови до процесу державотворення.
6. Політико-правові засади державотворчого процесу в Україні.
7. Акти державотворення.

Виконати письмово:

Користуючись Конституцією УРСР 1978р та Конституцією України 1996р.(зі змінами 2004р.) порівняти процедуру утворення та форми діяльності органів держави.

Законодавство і література:

1. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1990.- № 31. Ст. 429.
2. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України -

- 1991.- № 38.- Ст. 502.
3. Конституція України. К., 2006.
 4. Конституція УРСР. 1978р.
 5. Конституція АРК. – К., 1998.
 6. Закон України. Про правонаступництво України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 46, ст.61.
 7. Закон України. Про державний кордон України. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 2. - Ст.5. (зі змінами).
 8. Закон України. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 5-6. - Ст.43.
 9. Закон України. Про економічну самостійність.03.08.1990р.
 10. Угода про створення Співдружності незалежних держав. //Голос України. 10 грудня 1991р. №237.
 11. Закон України "Про Збройні Сили України" //ВВРУ. 1992, №9, ст.105 (зі змінами ВВРУ. 1993, №44, ст.421.
 12. Закон України "Про оборону України" //ВВРУ. 1992, №9, ст.106 (зі змінами ВВРУ. 1993, №44, ст.420. (зі змінами).
 13. Закон України. Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. // Урядовий кур’єр. – 1 березня 2001 р. (зі змінами).
 14. Бориславський Л.В. Деякі міркування з приводу державотворчого процесу //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали І регіональної наукової конференції. – Львів. – 1995. – С.14-16.
 15. Доморослий В. Декларація про державний суверенітет України: витоки і наслідки //Віче. – 1996. - №6.
 16. Селіванов В. Демократичний вимір конституційної реформи в Україні: обумовленість і необхідність // Право України. – 2003. - №8.
 17. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я Тацій, Ю.М.Тодика, О.Г.Данильян та ін.; За ред. акад. НАН України В.Я.Тація, акад. АПрН України Ю.М.Тодики.- Х.: Право, 2003.- 328 с.
 18. Цимбалістий Т.О. Державний кордон України: конституційно-правовий статус: Навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 2000.- 204 с.

Тема 3.

Референдний процес в Україні (2 год.)

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика процедур безпосередньої демократії
2. Процедура призначення референдумів. Суб'єкти, які призначають всеукраїнський референдум. Особливості призначення Всеукраїнського референдуму за народною ініціативою.
3. Процедура підготовки питань на референдум.
4. Порядок голосування і визначення підсумків референдуму.
5. Процедура реалізації рішень, прийнятих на референдумі. Порядок внесення змін до законодавчих та інших актів, які прийняті на референдумі.

Контрольні запитання:

1. Який порядок утворення й реєстрації ініціативних груп з проведення референдумів?
2. Яка відмінність імперативного референдуму від консультативного референдуму?
3. Які види відповідальності передбачені у чинному законодавстві за порушення процедури проведення референдумів?

Виконати письмово:

Верховна Рада Автономної Республіки Крим прийняла рішення про проведення референдуму щодо використання на території АРК російської мови на рівні з державною мовою. Ваш коментар ситуації? (Обґрунтуйте письмово).

Законодавство і література:

1. Конституція України. – К., 2006.
2. Закон України. Про всеукраїнський та місцеві референдуми // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 33, ст.443, станом на 11.07.2001р. із змінами.
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 року // Відомості ВРУ. - 1997. - №24. - Ст.170. із змінами
4. Закон України. Про Центральну виборчу комісію від 30.06.2004 // Урядовий кур'єр. – 10 липня 2004 р.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту закону України „Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою” вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 76, 80, 90, 106 Конституції України). – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 2 / Відповід. редакц. канд. юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.123-128.
6. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б.Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В.Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.- 808 с.
7. Виборче право України. Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Погорілка, М.І.Ставнійчук – К.:Парламентське видавництво, 2003.- 383 с.
8. Виборче законодавство : українська практика, міжнародний досвід та шляхи реформування ./ За заг. Редакцією Радченка Є.В. К.: Факт, 2003.-258с.□
9. Дмитриев Ю.А., Комарова В. В. Референдум в системе народовластия М:1996; с.3-60с. Избирательное право в вопросах и ответах. М.:1995.
10. Журавський В.С., Серьогін В.О., Ярмиш О.М. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Концерн „Видавничий дім „Ін Юре”, 2003. – 672.□
11. Книгін К. Правове визначення референдуму як форми народовладдя (проблеми теорії і практики) //Право України.-2001.-№11.
12. Книгін К. Реалізація народного волевиявлення, вираженого в рішеннях всеукраїнських референдумів: окремі проблеми // Право України. – 2003. - №8. – С.44- 47.□
13. Крупчан О.Д. Референдум: світовий досвід і сьогодення України // Право України. – 2003. - №8. – С.30 – 35.
14. Лінецький С.Проблеми вдосконалення законодавства про референдум //Юридичний вісник України. -1999.-№14.□
15. Савенко М. Конституційний контроль за виборами і референдумами // Віче, 1998, №1, с.62-70.□
16. Федоренко В. Всеукраїнський референдум проблеми теорії і практики // Право України. 1998, № 11, с.136-141.

Тема 4:**Організація виборів народних депутатів України (2год.)***Питання для обговорення*

1. Порядок призначення виборів народних депутатів України.
2. Організаційно-правові заходи по підготовці і проведенню виборів народних депутатів України.
3. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення підготовки і проведення виборів народних депутатів України.
4. Процедури висування і реєстрації кандидатів у народні депутати.
5. Форми ведення передвиборної агітації. Обмеження та заборони проведення передвиборної агітації.
6. Організація голосування та встановлення результатів виборів.
7. Вступ на посаду народного депутата України.

Контрольні запитання:

1. Якими правовими актами визначаються строки початку і закінчення окремих етапів виборчого процесу?
2. Хто є суб'єктами виборчого процесу?
3. Якими процесуальними правами наділені на виборах народних депутатів політичні партії?
4. Який порядок утворення виборчих дільниць?
5. Який порядок утворення виборчих комісій?
6. Які основні особливості складання списків на виборах народних депутатів України?
7. Які особливості голосування за відкріпними посвідченнями?
8. Які особливості голосування за місцем перебування виборців?
9. Як проводиться підрахунок голосів на виборчій дільниці? У яких випадках проводиться повторний підрахунок голосів?
10. Як визначається виборча квота?
11. Який порядок реєстрації обраних народних депутатів України?

12. Яка процедура заміщення народних депутатів, повноваження яких були достроково припинені?

Виконати письмово:

I. Вкажіть, які з перелічених дій члена ДВК порушують Закон про вибори:

1. Вимога надати бюллетень для огляду, висловлена під час сортування бюллетенів.
2. Сортування бюллетенів з олівцем у руці.
3. Перерахунок бюллетенів, поданих за кандидатів, після того, як підрахунок зробив визначений головою член комісії.
4. Вимога голови ДВК до офіційного спостерігача залишити приміщення, де ведеться підрахунок голосів.
5. Розпечатування пакету із предметами після завершення підрахунку бюллетенів.
6. Член ДВК бере пачку бюллетенів зі столу і виходить убік для перерахунку.
7. Заповнення протоколу про підсумки голосування олівцем.
8. Член ДВК, який виконує сортування бюллетенів, кожен бюллетень показує всім присутнім.
9. Член ДВК вимагає не враховувати бюллетені, які вийнято зі скриньки, в якій відсутній контрольний лист.
10. Підписання частково заповненого протоколу про підрахунок голосів.

II. На дільниці у районній лікарні головний лікар подав до ДВК відомості про хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні, за 11 днів до виборів. ДВК склала список виборців. За 3 дні до виборів (22 березня) до ДВК звернулася з заявою уповноважена особа блоку, в якій вона стверджує, що більше половини хворих з лікарні виписались, натомість прибули інші. Які дії має вчинити ДВК для забезпечення виборчих прав громадян, які перебувають на лікуванні?

Законодавство і література:

1. Конституція України. - К., 2006 р.
2. Закон України "Про політичні партії в Україні" від 5 квітня 2001 р. //Урядовий кур'єр. – 28 квітня 2001 р. (зі змінами).

3. Закон України “Про Центральну виборчу комісію” від 30 червня 2004 р. // Урядовий кур’єр. – 10 липня 2004 р.
4. Закон України “Про вибори народних депутатів України” від 7 липня 2005 р. // Урядовий кур’єр. - 19 серпня 2005р. (зі змінами).
5. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б.Авер’янов, О.В. Батанов, Ю.В.Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.- 808 с.
6. Виборче право України. Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Погорілка, М.І.Ставніччук – К.:Парламентське видавництво, 2003.- 383 с.
7. Виборче законодавство: українська практика, міжнародний досвід та шляхи реформування. / За заг. Редакцією Радченка Є.В. К.: Факт, 2003.-258с.
8. Избирательное право в вопросах и ответах. М.:1995.
9. Ковальчук О.Б. Виборчий процес в Україні: конституційно-правові аспекти. – Автореф...дис.канд.юрид.наук. – Одеса, 2003.
10. Ковтунець В. До проблеми складання списків виборців // Вибори та демократія. – 2006. - №3. – С.95-101.
11. Ковтунець В. Списки виборців: чи повинен закон поборювати традицію? //Вибори та демократія, 2004, №2
12. Коментар Закону України „Про вибори народних депутатів України” /За ред.М.І.Ставніччук, М.І.Мельника. –К.: Атака, 2002. – 386с.
13. Ключковський Ю. Про дотримання рівності виборців в умовах мажоритарної виборчої системи // Вибори і демократія, 2005, №2.
14. Ключковський Ю. Пропорційні вибори і розвиток партійної системи в Україні // Вибори та демократія. – 2006. - №3. – С.11-19.
15. Круглий стіл „Відповідальність за порушення виборчого законодавства під час виборів народних депутатів України” 21 червня 2005 р. // Вибори і демократія , 2005, №2.
16. Майєр Г.Виборче право як інструмент розподілу влади або виборче право і політика //Вибори та демократія, 2005, №2.
17. Примуш М. Політичні партії та виборчий процес // Право України. – 2001. - №3.
18. Стецюк Н. Конституційно-правові засади організації та проведення виборів в Україні в контексті міжнародно-правових стандартів прав людини – В зб.: Zeszyty naukowe. Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Przemyslu, nr.14. -

Przemysl, 2004. - S.83-92.

19. Тодика О. Демократичні засади виборчих правовідносин. // Вісник Львівського університету. Серія юридична.-2001.-Випуск 36.- С.212-218.
20. Янюк Н. Обмеження передвиборної агітації за законодавством України: окремі проблеми правового регулювання /Reformy prawa wyborczego w Polsce i na Ukrainie (pod redakcją Petro Steciuka i Jerzego Buczkowskiego). – Przemysł, nr14, 2004., – С.172-179.

Тема 5.

Вибори депутатів Верховної Ради АРК, місцевих рад і сільських, селищних, міських голів (2год.)

Питання для обговорення

1. Порядок використання мажоритарної та пропорційної виборчих систем при формування місцевих рад.
2. Порядок і строки призначення виборів депутатів і голів рад.
3. Організаційні заходи по підготовці виборів.
4. Процедура висування кандидатів.
5. Реєстрація кандидатів, скасування рішення про реєстрацію кандидата.
6. Форми проведення передвиборної агітації. Обмеження проведення передвиборної агітації.
7. Організація і порядок голосування.
8. Встановлення підсумків голосування та результатів виборів.
9. Порядок повторного голосування та повторних виборів.

Контрольні запитання:

1. Назвіть засади виборчого процесу, як вони забезпечуються?
2. Як визначається загальний склад ради?
3. Які особливості висування і реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови?
4. Яка процедура формування виборчих комісій на місцевих виборах?
5. Як організують роботу виборчі комісії?
6. Як забезпечується реалізація гарантій діяльності кандидатів?
7. Яка процедура визнання ДВК голосування на виборчій ділянці недійсним?

8. Який існує порядок оприлюднення результатів виборів?

Виконати письмово:

Проаналізуйте практичні ситуації.

1. Від 6.15 аж до 7.00 на виборчій дільниці немає кворуму дільничої виборчої комісії – присутні не більше половини складу комісії. О 7.00 потрібно починати голосування. Якими мають бути дії ДВК?

2. О 6.15 до виборчої комісії звернувся один із кандидатів із проханням ще почекати 10-15 хвилин із початком підготовчого засідання та проведенням підготовчих процедур, опечатуванням виборчих скриньок, тому що трохи затримуються офіційні спостерігачі (зокрема, від міжнародних організацій). Як поступити у цій ситуації ДВК?

Законодавство і література

1. Конституція України. К., 2006р.
2. Закон України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” 6 квітня 2004 р. // Урядовий кур’єр. – 10 квітня 2004 р., Голос України. – 23 квітня 2004 р. (зі змінами).
3. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б.Авер’янов, О.В. Батанов, Ю.В.Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.- 808 с.
4. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні. Муніципальне право. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.:Атіка, 2000.- 304 с
5. Загуменник В., Гуреїв О. Порівняльний аналіз законодавства про вибори депутатів до органів місцевого самоврядування // Право України. – 2005. - №10. – С.7-9.
6. Ключковський Ю. Про дотримання рівності виборців в умовах мажоритарної виборчої системи// Вибори та демократія, 2005, №2.
7. Кравченко В., Мосьондз С. Вибір муніципальної виборчої системи як питання політичної доцільності // Вибори та демократія, 2005, №2.
8. Козюбра М. Виборчий процес, право, правосуддя // Вибори та демократія, 2005, №2.

9. Лабенська Л. Взаємодія депутатів місцевих рад із сільським, селищним, міським головою: деякі питання // Право України. - 2003. - № 11.- С.23-26.
10. Любченко П. Переваги і недоліки пропорційної виборчої системи при формуванні місцевих рад // Право України. – 2005. - №8. – С.11- 15.
11. Наход М. Досвід Великої Британії у реформуванні виборчого законодавства для місцевих виборів: уроки для України .//Вибори та демократія, 2005, №2.
12. Тодыка Ю.Н., Яворский В.Д. Выборы органов местного самоуправления: конституционно-правовой аспект. – Х., 1998.

Тема 6.

Процесуальні основи роботи рад (2год.)

Питання для обговорення

1. Організація роботи Верховної Ради України. Формування робочих органів Верховної Ради України. Формування коаліції депутатських фракцій.
2. Процесуальні основи порядку формування парламентом України органів виконавчої та судової влади.
3. Сесії Верховної Ради України.
4. Особливості організації сесій місцевих рад.
5. Особливості законодавчої процедури.
6. Процедура голосування і прийняття рішень радами.
7. Дострокове припинення повноважень радами.

Контрольні запитання:

1. Який порядок затвердження переліку Комітетів Верховної Ради України, обрання та відкликання голів Комітетів Верховної Ради України?
2. Які особливості проведення закритих засідань комітетів Верховної Ради України?
3. Який порядок скликання сесій місцевих рад ?
4. Якими контрольними функціями наділений парламент?
5. Який порядок розгляду депутатських запитів?
6. Які рішення приймаються Верховною Радою за спеціальними процедурами?
7. Як утворюються виконавчі органи ради та змінюється їхній склад?

Виконати письмово:

1. Громадянин К. виявив бажання бути присутнім на пленарному засіданні Верховної Ради України. Які організаційні питання йому слід вирішити?

2. Самбірська районна рада вирішила делегувати деякі повноваження Самбірській районній державній адміністрації. Як вирішується і оформляється питання про делегування повноважень ?

Законодавство і література

1. Конституція України. – К., 2006.
2. Закон України “Про Рахункову палату” // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 43, ст.212.
3. Закон України. Про місцеве самоврядування в Україні від 21 травня 1997 р.// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 24. - Ст.170 (Із змінами).
4. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 20. - Ст.99.
5. Закон України “Про комітети Верховної Ради України” від 22 грудня 2006р. // Урядовий кур’єр. – 15 березня 2006 р.
6. Закон України “Про органи самоорганізації населення” від 11 липня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 48. - Ст.254.
7. Закон України “Про статус депутатів місцевих рад” від 11 липня 2002р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 40. - Ст.290. (зі змінами).
8. Регламент Верховної Ради від 16 березня 2006 р. К.: Парламентське видання, 2006р.
9. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (справа щодо повноважності Верховної Ради України) – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 4 / Відповід. ред. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2004.- С.52-60.
10. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України „Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України” (справа про утворення фракцій у Верховній Раді України) – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редак. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.319-325.

11. Батанов О. Статут територіальної громади – основний нормативний акт місцевого самоврядування //Право України - 2004.- № 7.- С.30-34.
12. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні. Муніципальне право. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Атіка, 2000.- 304 с.
13. Борденюк В.І. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) // Право України. – 2005. - №1. – С.21-25.
14. Бориславська О. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні: проблеми реалізації // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Вип.39. – 2004.
15. Горьовий Л., Швець М. Інформація і законотворчий процес //Віче. – 1996. -№5.
16. Делія Ю.Н. Компетенційні спори: причини і шляхи їх подолання // Право України. – 2000. - №6. – С.32-34.
17. Журавський В.С., Серьогін В.О., Ярмиш О.М. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.:Концерн „Видавничий дім „Ін Юре”, 2003. – 672 с.
18. Журавський В.С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) – К.:Парламентське видавництво, 2002.- 344 с.
19. Ковріга О. Відповідальність органів місцевого самоврядування за неправомірні дії // Право України. – 2001. – №2.
20. Косинський В. Депутатський запит: правові основи та практичні аспекти //Радянське право. – 1990. - №10.
21. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. – 2002.- № 10 .- С.17-23.
22. Лабенська Л. Взаємодія депутатів місцевих рад із сільським, селищним, міським головою: деякі питання // Право України. - 2003. - № 11.- С.23-26.
23. Лаврик В. Законодавча база існування рад з районним поділом // Право України. – 2000. - №3.
24. Майданик О. Поняття і сутність парламентського контролю // Право України, - 2004. - № 10. – С.12-25.
25. Мельниченко В. Делеговане законодавство – правило чи виняток // Віче. – 1994. - №6.
26. Мудра О. Роль комітетів Верховної Ради України у законодавчому процесі // Право

- України. – 2000. - №12.
27. Никитинский В.И. Оценка процедуры и результатов голосования при принятии правовых решений // Советское государство и право. – 1990. - №11.
 28. Опришко В. Актуальні проблеми парламентської реформи // Право України. – 2000. - №8.
 29. Перепелюк В. Конституційні процедури. Державно-процесуальне право: Навчальний посібник.- Чернівці: Рута, 2004. – с. 8 –61.
 30. Роговенко Д. До питання про статус Рахункової палати України // Право України, - 2004. - № 7. – С.121-125.
 31. Український парламентаризм: минуле і сучасне / За ред. Ю.С.Шемшученка.- К.:Парламентське вид-во,-1999.- 368с.
 32. Фрицький О.Ф. Конституційне право України. Підручник. - К.:Юрінком Інтер, 2002. - 536 с.
 33. Ющик О. Сутність законодавчого процесу: до методології визначення // право України. – 2005. - №5. – С. 12- 16.
 34. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000.- 216 с.

Тема 7.

Процедура реалізації деяких конституційних прав і свобод громадян (2год.)

Питання для обговорення:

1. Умови і порядок набуття та припинення громадянства України.
2. Процедура прийняття рішень з питань громадянства та їх виконання.
 1. Процедура реалізації громадянами права на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації.
 2. Процедура створення органів самоорганізації населення. Порядок дострокового припинення повноважень органів самоорганізації населення

Контрольні запитання:

1. Який порядок набуття громадянства України?
2. Які існують обмеження при виході з громадянства України?
3. Які органи уповноважені вирішувати питання громадянства в Україні?
4. Який порядок оскарження рішень з питань громадянства?

5. З якими статусами можуть існувати об'єднання громадян згідно законодавства України?
6. Яка процедура легалізації (реєстрації) об'єднань громадян і політичних партій в Україні?
7. Чи може політична партія мати власну символіку ?
8. Яка процедура припинення діяльності політичних партій передбачена національним законодавством?
9. Які умови створення органів самоорганізації?
10. Який існує порядок дострокового припинення органів самоорганізації населення?

Виконати письмово:

Уроженка Дніпропетровської області п. Рачугіна у листопаді 1994 р. переїхала на постійне місце проживання в м. Томаківськ Дніпропетровської області з Узбекистану, де проживала з 1982 року. У березні 2002 р. у п. Рачугіна звернулася до територіального підрозділу відділу у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб УМВС України в Дніпропетровській області з питання набуття громадянства України.

Визначте порядок набуття громадянства України. Які документи потрібно подати п. Рачугіній для набуття громадянства України?

Законодавство і література:

2. Конституція України. – К., 2006.
3. Закон України “Про об'єднання громадян” від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. –1992.-№34. (зі змінами).
4. Закон України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 1 грудня 1998 //Урядовий кур’єр. –12 січня 1999 р. (з подальшими змінами).
5. Закон “Про громадянство України” від 18 січня 2001 // Урядовий кур’єр, 1 березня 2001р. (зі змінами).
6. Закон України “Про політичні партії в Україні” від 5 травня 2001р. // Урядовий кур’єр, 28 квітня 2001р. (зі змінами).
7. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 48. - Ст.254.
8. Положення про Комісію при Президентові України з питань громадянства, затв. Указом Президента України від 27 червня 2006р. // Урядовий кур’єр. – 12 липня 2006р.

9. Порядок провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України та виконання прийнятих рішень, затв. Указом Президента України від 27 червня 2006 р. // Урядовий кур'єр. – 12 липня 2006р.
10. Баштанник В. Зміст та способи реалізації механізму взаємодії органів влади та політичних партій в Україні // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2001. - №4.
11. Бориславська О.М. Поєднання форм безпосередньої і представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування в Україні // Вісник Львівського національного університету. – Серія юрид.- 2003. – Випуск 38. – С.168-173.
12. Букач В. Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян // Право України. – 2001. - №9.
13. Гараджаев Д.Я. Приобретение гражданства: сравнительно-правовой анализ (на материалах Украины и России). /Сборник научн. труд. «Актуальные проблемы государства и права». Вып.2. – Одесса, 1995. – С.131-138.
14. Левицька Г.Р. Роль і місце політичних партій у політичній системі України // Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції “Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні” (9-10 лютого 2006р.) – Львів. – 2006. – С. 111-112.
15. Мягченко М. Загальнотеоретичні засади діяльності органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування в Україні // Право України. – 2000. - №7.
16. Перегуда Є. До проблеми законодавчої регламентації багатопартійності в Україні // Право України. – 2001. - №4.
17. Тимошенко І. Реалізація виборчих прав громадян та їх захист виборчими комісіями / Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції “Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні” (9-10 лютого 2006р.) – Львів. – 2006. – С.123 –125.
18. Хоменець Р. Участь населення у вирішенні питань місцевого значення // Право України . – 2000. - №7.